

Frøsløv-råvildtet her har op mod en halv million artsfæller i Danmark. Det trives storartet under de nuværende naturforhold i landet. Mennesker har det med at begejstres for det, de kan se. Rune Engelbreth Larsen kæmper for mangfoldigheden af alle arter, den såkaldte biodiversitet, som er kommet gevaldigt under pres i Danmark. (Foto: Rune Engelbreth Larsen)

Den lille farverige fætter her er en blodcikade. Det er en ny art i Danmark, hoppet hertil fra Tyskland. Den blev første gang observeret i Frøsløv Mose i 2006, men findes nu en del steder i Sønderjylland og enkelte steder i Midt- og Østjylland.

(Foto: Rune Engelbreth Larsen)

Rune Engelbreth Larsen er undervejs i danske fællesejede landskaber: De cirka fem procent statsjet natur, som han argumenterer for at lade meget mere i fred, end det sker i dag. Naturnationalpark Frøsløv Skov og Mose er hans navn for området på begge sider af grænsen lidt vest for Flensborg.

(Foto: Birte Kreie)

Om Rune Engelbreth Larsen

- Rune Engelbreth Larsen er 49 år og opvokset i Bramming. Cand. mag i idehistorie fra Aarhus Universitet. Forfatterdebut i 1994 med »Forsvar for verden«. Siden en række bøger om idehistorie og politik. 2009 udgav han »Danmark er en kvinde – på genopdagelse i den danske natur«. I 2014 udkom »Den danske naturs genkomst«.
- På www.danarige.dk kan der læses om forfatterens vandringer i danske naturområder og essays om natur og naturpolitik. Her er også flere end 1000 af den begejstrede naturfotografers billeder.
- Privat er han gift og har tre børn.

Lyt til vejrguderne

Frøsløv og Jærdelund kan udvikle sig til åndehuller, hvor mange forsvundne arter kan genindvandre og komme sig. For grænselandet kan det udvikle sig til et af de store rekreative områder for lokale og turister. Det fremgår af et dugfrisk, detaljeret forslag fra forfatteren Rune Engelbreth Larsen.

LEVESTED I

Frøsløv. - Tak vejrguderne for, at de knækkede så mange nåletræer i Frøsløv Plantage. Hvis Danmark vil naturen det vel, så genplanter vi ikke arealerne, men skaber et varieret landskab af moser, våde enge, skovsøer og afvekslende løvskov, der vil give levesteder for al slags liv, siger Rune Engelbreth Larsen.

Meget skal stadig gøres

Han kalder Naturstyrelsens genopretningsprojekter i området for kloge og opmuntrende.

- Men det er langt fra nok til at genetablere området som et levested for den variation af arter, som Danmark tidligere var rig på, og som blandt andet ensidig plantagedrift som den i Frøsløv har kvalt, siger naturfortaleren Engelbreth Larsen.

I et af i alt 35 steder i Danmark, der tilhører staten og dermed alle danskere, er han i færd med at kortlægge naturens tilstand på den dansk-tyske grænse i de 13 kvadratkilometer, der bedst er kendt som Frøsløv Plantage og Frøsløv Mose.

Området er nok præget af produktionskov, men her er også hede og vådområder, og de sjældne landskaber af indlandsklitter – lokalt kaldet klimper. Det hele hed tidligere Frøsløv Sand, men blev tilplantet omkring 1900.

- Resultatet var og er en ensformig kulisse af træmarker. En tidligere stor bestand af urfugle er helt forsvundet, siger naturfotografen.

Åbne vidder

De åbne vidder hedder Fiskehede og Frøsløv Lyngpolde.

- Her kan du få flest oplevelser med mange dyre- og plantearter. Årsagen er de seneste årtiers orkaner. I 2013 splintrede en orkan i et hug 50.000 kubikmeter træ. Det har været ganske gavnligt for naturen. Det er Naturstyrelsens plan, at det skal tilplantes med løvtræer, men i mit forslag ligger, at vi bevarer og genetablerer en variation af natur. Det er slående, at det i dag kun er et lille frimærke nær Frøsløv Mose, der er udlagt til urørt skov. Nul promille af plantagen får lov at undslippe motorsave og udvikle sig på egne præmisser, beklager forfatteren.

Stop for tømmer

I hans forslag ligger, at produktionen af tømmer helt stopper.

- Det er langt fra en selvfølge, at staten skal være træproducent. Arealet kan bruges bedre, siger Engelbreth Larsen og fortsætter:

- Naturen skal være mere selvforvaltende i kraft af flere planteædere. Der skal ikke kun som i dag være rå- og dådyr og kronvildt, men for eksempel også en eller flere andre arter såsom skovkvæg, vildhest, bison, elg eller vildsvin. Det vil give en græsningsadfærd, der af sig selv skaber og opretholder en stor variation af levesteder, som er gavnlig for mange mindre dyre- og plantearter, og som fremmer biodiversiteten, siger Engelbreth Larsen og tilføjer:

- Det gør det nødvendigt med et ydre hegn, som så gør mange af de nuværende indre hegn overflødige. Vi undgår lodsejerkonflikter, fordi planteæderne holdes dér, hvor de gør gavn for naturen, i stedet for at spolere markerne. Vi tvinger ikke private lodsejere til noget, men tager udgangspunkt i statsjet natur, fastslår naturvennen.

I sit detaljerede forslag slutter han med at fremhæve, at der som i dag skal være fuld adgang for publikum.

- Det vil ikke kun være en stor berikelse af naturen i grænselandet, men også en væsentlig turistattraktion for danskere og tyskere, pointerer Rune Engelbreth Larsen.

Niels Ole Krogh
nok@borderpress.dk

Han vil have elgen og bisonen tilbage til Frøsløv

Forfatter og naturfotograf Rune Engelbreth Larsen beskriver i ord og billeder danskerens fællesejede natur. Han foreslår, at Frøsløv Plantage og Frøsløv og Jærdelund moser bliver indhegnet for at redde arterne og lade forsvundne arter genindvandre.

LEVESTED II

Grænsen. Forestil dig et 31 kilometer langt hegn, der indrammer hele Frøsløv Plantage og Frøsløv og Jærdelund moser. Forestil dig, at området mere eller mindre får lov at være i fred, at de mange nåletræer, som de senere års orkaner har knækket, ikke erstattes, men at løvskov, mose, vådområder og skovsøer får lov at passe sig selv. At store græsædende pattedyr som bison, elg, vilde heste, og robuste kvægracer er med til at give økosystemet balance. Resultatet vil ifølge ophavsmanden til ideen, forfatteren, naturfotografen og politisk kommentator Rune Engelbreth Larsen, være en genkomst af mangfoldighed i flora og fauna.

Kameraet dokumenterer

Engelbreth Larsen er for tiden på vej rundt i Danmark med kamera og notesblok for at beskrive 35 steder, som ejes af alle danskere, og som derfor – såfremt der er politisk vilje – vil kunne genetableres som steder, hvor naturen kan komme sig oven på nogle årtier med stress, underskud og hundredvis af arters uddoen eller decimering.

“

Undersøgelserne fortæller alle sammen samme kedelige historie om, at naturen er blevet fattigere årti efter årti. Den ene art efter den anden er forsvundet.

Rune Engelbreth Larsen

- Det er sådan set helt ligegyldigt, hvilken undersøgelse du slår op i. De fortæller alle sammen samme kedelige historie om, at naturen er blevet fattigere årti efter årti. Den ene art efter den anden er forsvundet, siger Rune Engelbreth Larsen.

Han tilhører en forholdsvis lille gruppe af forkæmpere for naturen, der har fokus på biodiversitet. Det er naturfolk, der mener, at mangfoldigheden er kommet til kort på bekostning af erhvervsinteresser, og som ikke kun har øje for agerhønen, viben og urfulgen, men for hele rodlissen over svampe, planter, insekter, padder og krybdyr og pattedyr.

Fem procent af Danmark

- Den nuværende regering har besluttet, at 10.000 hektar skov skal fritages fra at blive fældet som tømmer og have lov at udvikle sig på naturens betingelser. Det er dog et skridt i den rigtige retning. Men hvorfor ikke udnytte den meget større ressource, der ligger i at løfte naturkvaliteten på naturens præmisser i mange flere af de

statsjede naturområder med mange forskellige naturtyper, som er folkets fælleseje, og som udgør fem procent af Danmarks areal. Sådan et område er Frøsløv Plantage og Frøsløv Mose, og jeg er på vej rundt i Danmark for at beskrive 35 lignende statsjede naturområder, som man med politisk vilje vil kunne omskapes til det, jeg kalder naturområder – lokalt Naturområde Frøsløv Skov og Mose, siger forfatteren. Alle 35 steder vil blive beskrevet i Engelbreth Larsens næste storværk, der bliver en opfølger på hans roste værk »Den danske naturs genkomst«.

Forfatteren lægger bid for bid de 35 beskrivelser med sine egne fotos ud på hjemmesiden Danarige.dk.

- Jeg vil utroligt gerne have feed back på mine beskrivelser og forslag. Det vil være afgørende for hele ideen i projektet, siger Engelbreth Larsen.

Ideer og visioner er gratis. Men private jord, der måske skal opkøbes, koster penge. Det gør hegn også, og staten tjener penge på at producere penge på plantagetrae fra for eksempel Frøsløv Plantage. Indtægter, som man nødig vil gå glip af.

Eksempler som det store naturgenopretningsprojekt Filso ved Varde og det helt aktuelle projekt med at gøre Mando i Vadehavet langt mere attraktiv for fugle viser, at det ikke nødvendigvis er staten, der skal finansiere.

Penge er der nok af

- Vi har en række rige og store fonde i Danmark, som har erkendt behovet for at komme naturen til undsætning. Pengekasserne åbner sig i fondslandet Danmark, hvor der også er grænser for, hvor mange kunstmuseer der kan opføres, kommer det med lun kant fra Rune Engelbreth Larsen.

Han har tænkt grænseoverskridende og foreslået, at det kunne overvejes at inddrage Jærdelund Mose på

den tyske side af grænsen som et område, der kan blive en del af den indhegnede naturnationalpark. Det vil betyde op mod 1500 flere hektar.

- Men hvorfor ikke også inddrage de 415 hektar i Stiftungsland Schäferhaus lidt sydost for Frøsløv? Og hvorfor har du ikke nogle af de store danske naturorganisationer som medinitiativtagere? Det ville vel øge gennemslagskraften?

- I første omgang er mit forslag en ret stor mundfuld. Det er en god ide at medtænke arealer syd for grænsen længere henne i processen, siger forfatteren.

- Organisationerne er travlt optaget af deres egne dagsordener, men projektet er efterhånden kendt, og der er kommet positive tilkendegivelser fra foreninger som Danmarks Naturfredningsforening, Verdens Skove og Verdensnaturfonden, siger Rune Engelbreth Larsen.

Af Niels Ole Krogh

nok@borderpress.dk

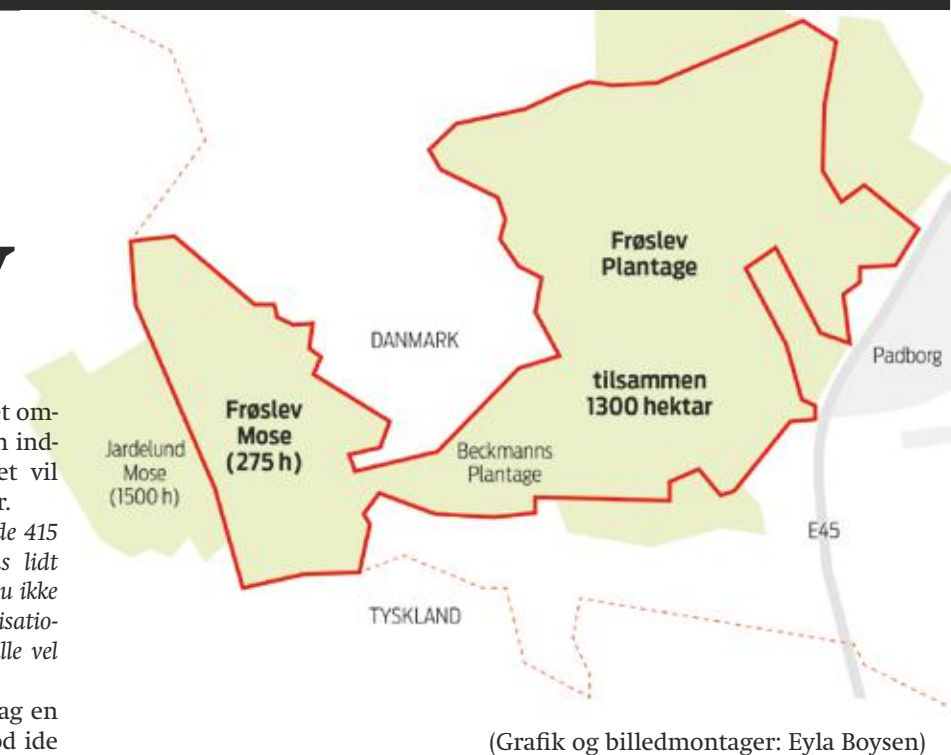

RESUMÉE

Der Autor und Naturfotograf Rune Engelbreth Larsen beschreibt in Wort und Bild die dänische Natur.

Er schlägt vor, dass Frøsløv Plantage und Frøsløv sowie Jærdelund Mose eingezäunt werden, um verschiedene Arten zu retten und verschwundene Arten wieder zu etablieren, so dass eine große Biodiversität in Flora und Fauna entsteht.

Sein Vorschlag würde ca. 20 bis 30 Millionen Kronen kosten, die von Staat, Amt und privaten Fonds finanziert werden sollen.

(Grafik og billedmontager: Eylia Boysen)

Det koster det

Rune Engelbreth Larsen anslår følgende etableringsudgifter: (Læs hele forslaget på www.danarige.dk)

#	31 kilometer hegn og færste:	ca. 6 mio. kr.
💧	Delvis genetablering af naturlig vandbalance:	ca. 1 mio. kr.
🏠	Opkøb af 80-90 hektar af Beckmanns Plantage:	10-15 mio. kr.
🗣️	Øvrige etableringsudgifter især rådgivning & indkøb af dyr:	5-10 mio. kr.

I alt: ca. 20-30 mio. kr.

Finansiering:
Stat, kommune
og private fonde

Fakta om Frøsløv plantage og mose

- 90 procent af området er statsjet natur.
- Fra 1987 til 1995 fik Frøsløv Mose gennem en række indgreb sin karakter af højmoser tilbage.
- Mosen er beskyttet under EUs Natura 2000-netværk.
- Den seneste basisanalyse udarbejdet af Naturstyrelsen har vist, at »nedbrudt højmoser er overvejende i en ringe tilstand«.
- En skovrapport fra i år fra Københavns Universitet, »Bevarelse af biodiversiteten i de danske skove«, har medtaget Frøsløv Plantage på det nationale skovkort. Det viser, hvor der bør gøres en indsats, hvis vi vil standse tabet af biodiversitet i de danske skove.

